

04

II КВАРТАЛ
2025 РОКУ

Наступну газету
можна отримати
у сервісному центрі
Пенсійного фонду
України

Фінансова мудрість

Безкоштовна соціальна газета з фінансової грамотності
для людей старшого віку від Національного банку України,
АБ КБ "ПриватБанк" та БО "БФ "Життєлюб"

 Національний
банк України

 ПриватБанк

Життєлюб
— Благодійний фонд —

**Ющенко, Пишний і гроші.
Чи треба міняти копійки
на шаги — розмова третього
Президента України
та Голови НБУ**

Національний банк України у вересні 2024 року ініціював зміну назви розмінної монети "копійка" на історичну назву "шаг" та запропонував Верховній Раді України внести відповідні зміни до законодавства. Така ініціатива спрямована на відновлення історичної справедливості, сприяння дерусифікації та акцентуванні уваги на національних традиціях у грошовому обігу України. Адже термін "шаг" використовується для позначення дрібної монети в українській мові з XVI століття. І хоча назва "шаг" звучить подібно до російського слова, вона має давнє українське походження.

Згідно з висновком мовознавців ці слова виникли незалежно одне від одного та є міжмовними паронімами (мають різний зміст, але приблизно однакове звучання).

Якщо Верховна Рада України ухвалить потрібні зміни в законодавстві, карбувати шаги почнуть вже в цьому році. Зміна назви не потребує додаткових бюджетних витрат. Шаги вводитимуться поступово, без впливу на інфляцію. Монети "копійка" та "шаг" перебуватимуть в обігу паралельно.

Продовження на 2-й стор.

Шаг – українська монета. Відновлення історичної справедливості

"Українська розмінна монета шаг, має стати складовою національної валюти України. Назва "копійка" — російсько-го походження, чужорідна та ворожа для нашої країни, її має замінити питомо українська назва "шаг". І кращого часу для того, щоб ввести в обіг шаги замість копійок, не знайти", — зазначив **Андрій Пишний, Голова Національного банку України.**

Третій Президент України Віктор Ющенко, який очолював НБУ у 1993–2000 роках, підтримує Голову НБУ та пояснює, чому, на його думку, введення в обіг шагу — на часі.

"Наші лідери революції 100 років тому говорили: "Геть від Москви. То Ваша небезпека", — каже Віктор Андрійович. — У пересічного українця це почуття вже прийшло".

Ініціатива НБУ передбачає, що дрібні монети замість назви "копійки" отримають історичну назву "шаги". Вікторе Андрійовичу, як Вам ідея?

Віктор Ющенко: Фантастична! Фантастична ідея. Тобто фіналізувати грошову

реформу в такому вигляді, як вона замислювалася в 1990 роках. Але в той час не вистачало політичної волі. Тоді в парламенті, який вибирався за часів Радянської України, звісно, тема гімну, герба, гривні, прапора дуже болюче сприймалася. А коли ми тоді дійшли до розмінної монети, в парламенті говорили: "А давайте не будемо голову морочити, є копійка, люди ж звикли". Гроші — це атрибут національної політики. Ми говоримо про атрибутику нації. Тут половинчастого рішення не може бути. Але тоді воно виглядало дуже важким, розумієте, і воно було відкинуте.

Андрію, які аргументи наводите Ви, що саме зараз на часі повертати дрібним українським монетам, копійкам, їхню стару назву — "шаги"?

Андрій Пишний: Про головне вже сказав Віктор Андрійович — це важливий атрибут українського державного суверенітету. Крім росії, білорусі та, вибачте, Придністров'я, більше ніде немає копійок. Це щось на кшталт, знаєте, такої грудки сміття, яку нам залишила Москва в нашій хаті. Прямо посеред кімнати. В Україні є українська назва розмінної монети, яка своїм корінням сягає ще XVII століття. Українська Народна Республіка в 1918 році надрукувала шаги. Надрукувала, а не викарбувала. Економічно наша країна тоді не могла дозволити собі карбувати монети, а дуже хотіла насправді мати цей атрибут національної ідентичності. Потім була боротьба ОУН та УПА, і грошова лічба цих організацій передбачала саме шаг як розмінну монету. Як я вже сказав, у 1991 році було викарбовано першу партію шагів, яка не отримала можливості потрапити в обіг. Зараз в Україні відбуваються, напевно, чи не найдраматичніші події нашої історії. І коли мені кажуть: "Не на часі", я запитую: "А коли ж тоді на часі?". 33 роки минуло, як ми проголосили незалежність. Більше 100 років минуло, як УНР друкувала шаги. 300 років минуло, як використовувалися шаги за часів Гетьманщини. Тож, коли на часі? Зараз українці відкривають для себе Розстріляне відродження, нову українську мову, топоніміку. Вибачте, якщо не сьогодні, то коли? Це — національний атрибут.

Віктор Ющенко: Наші лідери 100 років тому говорили: "Подалі від Москви. То є Ваша небезпека". Коли ми розглядаємо монетарну сферу і цей атрибут (копійка) залишається, тоді в нас питання: як це так трапилося, що один із національних символів залишається як маркер росії? 33 роки назад ми важко виходили із "совка". Тому що позаду було 370 років московського рабства. Але сьогодні, може, вже на часі, як кажуть галичани.

Але населення все менше та менше користується копійками, а в подальшому — шагами. Зникає предмет дискурсу. Навіщо це тепер?

Андрій Пишний: Як Ви думаєте, скільки зараз в обігу монет? Я підкажу. Монет номіналом 10 копійок — більше 4,1 млрд штук, номіналом 50 копійок — 1 млрд 350 млн. Лише станом на 2025 рік, у межах нашого абсолютно звичного процесу підтримки готівкового обігу на заміну зношених і виведених з обігу НБУ повинен викарбувати 20 млн монет номіналом 50 копійок. Я би дуже хотів, щоб ці 20 млн монет вже були б номіналом 50 українських шагів.

Віктор Ющенко: Нам не слід прив'язуватися до монети. Я переконаний, що недалеким той час, коли ми прийдемо до того, що в системі грошового обігу монета матиме умовний характер. Це умовні величини. Але тут головне те, яку категорію ми вживаємо, якщо вона має національне коріння, це, імовірно, свідчить про те, що ми усталена нація.

Автор: Олександр Пасховер
Інтерв'ю виданню NV від 12 вересня 2024 року.

Як перевірити справжність банкнот гривні: прості поради

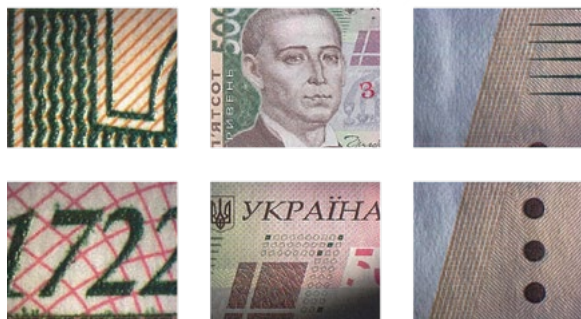
Гроші люблять рахунок, а шахраї — неуважність. На жаль, підробки гривні все ще трапляються, хоч і досить рідко. У 2024 році на мільйон справжніх банкнот припадало всього 5 підробок. Найчастіше зловмисники підробляють старі банкноти номіналом 500 гривень. Головна зброя проти підробок — уважність. Підробки зазвичай низької якості, тому їх легко розпізнати, для цього потрібно перевірити хоча б кілька елементів захисту. Така перевірка займе менше хвилини. Як це зробити, читайте далі.

Три кроки перевірки справжності банкнот.

На прикладі банкноти номіналом 500 гривень старого зразка (2006 року), яку найчастіше підробляють.

КРОК 1. Перевірте банкноту на дотик.

Ви відчуєте банкнотний папір, який тактильно відрізняється від звичайного паперу, а також рельєфність зображень з лицьового боку.

Для прикладу наведені збільшені рельєфні зображення: портрет, малюнок, написи, елемент для людей з послабленим зором та лінії.

КРОК 2. Подивіться на банкноту проти світла.

- Перевірте водяні знаки.

Під час розглядання банкноти проти світла стає видимим портрет Григорія Сковороди та графічний знак гривні.

- Перевірте мікротекст стрічки.

На захисній стрічці видно напис "500 ГРН", малий Державний Герб України та підкреслене позначення номіналу "500".

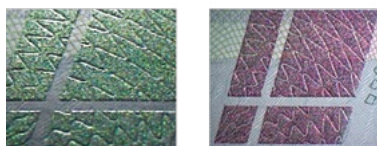
- Перевірте наскрізний елемент (суміщене зображення).

Під час розглядання проти світла всі елементи цифрового позначення "500" збігаються, доповнюють один одного. Цифрове позначення має бути без розривів та зсувів.

КРОК 3. Змініть кут нахилу банкноти.

Під час зміни кута нахилу банкноти її номінал у лівому нижньому куті, який надруковано оптично-змінною фарбою, змінює колір з малиново-фіолетового на оливково-зелений.

Завжди перевіряйте кілька елементів захисту!

Що робити, якщо є сумніви щодо справжності грошей?

Попросіть іншу банкноту, якщо сумніваєтеся в її справжності.

Якщо виявили сумнівну банкноту у своєму гаманці, зверніться до будь-якого банку для надсилання такої готівки на дослідження до уповноваженого підрозділу Національного банку. **Таке дослідження безкоштовне.**

Якщо банкнота справжня, Вам компенсують її повну суму.

Якщо банкнота визнана підробленою, то вона вилучається з обігу без відшкодування її вартості та передається правоохоронному органу для проведення відповідного розслідування.

Монети, які вже не приймаються до оплати

Монети номіналами 1, 2, 5 та 25 копійок можна обміняти до кінця дії воєнного стану в Україні та ще впродовж трьох місяців (90 днів) після його припинення або скасування.

Обміняти монети можна безкоштовно:

- в підрозділах Національного банку в Києві, Одесі, Харкові, Хмельницькому, Дніпрі та Львові;
- у низці відділень уповноважених банків: Ощадбанк, ПриватБанк, Райффайзен Банк, ПУМБ. Перелік відділень, які приймають такі монети, уточнюйте в банків.

Обмін здійснюється на інші монети і банкноти всіх номіналів, що перебувають в обігу, в сумах, кратних 10 копійкам.

Підроблення іноземної валюти

Серед вилучених з обігу у 2024 році підроблених банкнот іноземної валюти переважали долари США – 93% від загальної кількості всіх вилучених підроблених банкнот іноземної валюти. На банкноти євро торік припадало лише 7% вилучених підроблених банкнот іноземної валюти.

Детальний опис усіх банкнот гривні, що перебувають в обігу, та їхніх захисних елементів розміщено на офіційному Інтернет-представництві Національного банку за посиланням: <https://bank.gov.ua/ua/uah/obig-banknote>

Національний кешбек: як працює та як його отримати людям старшого віку

У сучасному світі все більше фінансових операцій переходять у цифровий формат. Оплата карткою стала не лише зручною, а й вигідною завдяки програмам кешбеку (**кешбек – повернення грошей, витрачених як оплата за товари чи послуги на картку, тобто в безготівковій формі**).

Однією з таких програм є **Національний кешбек**, який дає змогу отримувати частину витрачених коштів назад на рахунок. Особливо корисним він може бути для людей старшого віку, адже це реальна можливість економити та користуватися безготівковими розрахунками ще вигідніше.

Що таке Національний кешбек?

Національний кешбек — це програма, яка мотивує громадян використовувати картки для здійснення безготівкових розрахунків.

Суть проста: коли людина розраховується карткою в магазинах, аптеках чи в інтернеті, їй повертається частина витрачених коштів. У середньому – це 10% від вартості товарів, виготовлених в Україні (шукайте відповідну позначку в магазинах на кожному товарі).

(таким зображенням позначаються магазини, які беруть участь у програмі)

(таким зображенням позначаються товари, які беруть участь у програмі)

Програма розпочалася у вересні 2024 року і буде діяти до кінця 2025 року. Її координує Міністерство економіки України.

Які товари доступні в межах програми?

У межах програми доступні товари українського виробництва, у тому числі лікарські та медичні вироби, які виробник додав до Переліку виробників і товарів (детальніше: madeinukraine.gov.ua).

Коли зараховуватимуться кошти на картку для виплат?

Кошти за поточний місяць зараховуватимуться на картку для виплат Національного кешбеку, обрану в мобільному застосунку "Дія", до кінця наступного місяця. Наприклад, кошти за лютий можна буде отримати до кінця березня.

Які обмеження діють на Національний кешбек?

Максимальна сума кешбеку на місяць – 3000 гривень. Грошові кошти, зараховані на спеціальний рахунок "Національний кешбек", можуть бути використані **до 31 грудня 2025 року**. Проте зняти готівку з такого рахунку неможливо. Кешбек не нараховується на підакцизні

товари, зокрема алкогольні напої (крім виноградних та плодово-ягідних вин, а також медових напоїв), тютюнові вироби та пальне.

Чи оподатковуються кошти Національного кешбеку? Чи впливають на субсидії?

Кошти не оподатковуються і не враховуються під час призначення субсидій та пільг.

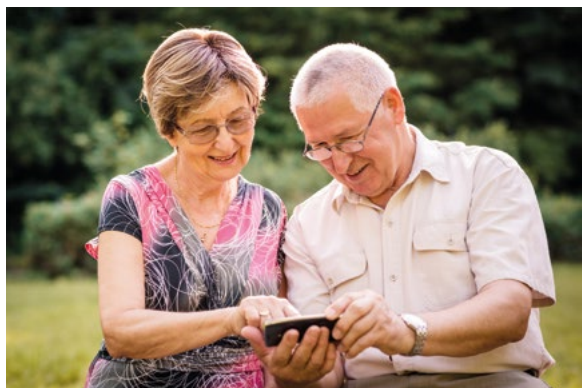
Куди банки передають інформацію про мої оплати?

Банки передають дані про здійснення оплат картою, на які Ви надали дозвіл, і тільки в магазинах-учасниках програми під час покупки товарів, що належать до вищезазначеного Переліку виробників і товарів. Інформація надходить до системи "Кешбек" Зроблено в Україні", власником якої є держава в особі Міністерства економіки України. Ці дані використовуються виключно для розрахунку та нарахування кешбеку.

Як отримати кешбек?

Щоб скористатися програмою "Національний кешбек", потрібно:

1. **мати банківську картку** – у Вашому банку можна дізнатися, чи підключена Ваша картка до програми;
2. **розраховуватися картою** – оплата картою в магазинах, аптеках, на заправках, у транспорті чи в інтернеті активує кешбек.

НА ЩО МОЖНА ВИТРАТИТИ КОШТИ З КАРТКИ «НАЦІОНАЛЬНИЙ КЕШБЕК»?

Благодійні внески

Поповнення мобільного

Оплата комуналки

Автостраховання

Військові облігації

Послуги

- Транспорт
- Медицина, краса та спорт
- Навчання
- Авто
- Відпочинок, туризм на культура
- Будівництво, ремонт та догляд за будинком
- Ресторани та їжа
- Юридичні страхові та державні послуги
- Одяг
- Зв'язок, комунікації та інтернет
- Інше

Зношені банкноти гривні: як обмінювати?

Усі банкноти, що тривалий час перебувають в обігу, згодом втрачають свій початковий вигляд, тобто набувають певних ознак зношення. Одні банкноти, які частіше використовуються під час готівкових розрахунків, зношуються швидше (наприклад, 20, 50 чи 100 гривень), інші, які здебільшого використовуються для заощаджень, можуть не втрачати свій первинний вигляд довше (наприклад, 500 чи 1000 гривень).

Зношеними вважаються банкноти, які мають одну або більше з таких ознак:

- потертості, часткова втрата фарби на зображеннях, розпушення паперу;
- забруднення, плями, написи, відбитки штампів / печаток;
- незначні надриви або надрізи;
- невеликі отвори та проколи, відірвані краї або кути.

Що робити, якщо у Вашому гаманці знайшлися зношені банкноти гривні?

- У магазині чи в аптеці зобов'язані приймати до сплати зношені банкноти і монети, але не видавати такі гроші на здачу.
- Для обміну зношених банкнот гривні необхідно звернутися до будь-якого банку України. **Банк безкоштовно та без обмежень повинен обмінювати зношені гроші на нові банкноти чи монети.**

Якщо банкноти мають одну або більше суттєвих ознак зношення або сильні пошкодження, вони вважаються **значно зношеними**. Для їх обміну необхідно звертатися тільки до банків.

Обмін таких банкнот здійснюється за такими правилами:

Банк обмінює такі банкноти або приймає їх на дослідження як сумнівні щодо справжності та/або платіжності та надсилає для дослідження до Національного банку. За результатами цих досліджень клієнтам відшкодовується відповідна сума грошей за банкноти, визнані справжніми і платіжними. **Таке дослідження безкоштовне.**

Якщо за результатами дослідження банкноти будуть визнані підробленими, їх вилучать з обігу без відшкодування вартості та передадуть правоохоронним органам.

Головний редактор
Тетяна Машлаковська

Адреса редакції:
вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601
e-mail: harazd@bank.gov.ua

Інформаційний бюлетень
«Газета "Фінансова мудрість"»

Загальний тираж 425 000 шт.
Наступний номер вийде у III кварталі 2025 року